

De Beschuitstoren

Historie

In de 17e eeuw was de Zaanstreek en omliggende dorpen een omgeving waar het een komen en gaan van schepen was, dit gebied mag daarom met recht één van de oudste industriegebieden van West-Europa heten. Elk dorp in dit gebied vervulde zijn eigen functie in het maken/verwerken van hout, verf, olie, papier, graan, etc. Middelen die ook nodig waren voor de schepen van de WIC en de VOC. Echter aan boord van deze schepen moest natuurlijk ook door de bemanning gegeten worden. Wormer stond destijds vol met beschuitbakkerijen, om het noodzakelijke scheepsbeschuit te bakken dat werd geleverd aan de rederijen. Een duurzaam product waarvan de kwaliteitseis niet de smaak, maar de lange houdbaarheid was, nodig voor de lange zeereizen.

De lange werkdagen werden de beschuitbakkers soms noodlottig, er ontstond brand en daardoor branden er grote delen van Wormer af, destijds nog grotendeels bestaande uit houten panden. Hierdoor werd de ‘Beschuitstoren’ ontwikkeld, met als functie het slaan van de klok om het tijdstip van ontsteken en doven van de oven in te luiden. Tussen 18:00 en 24:00 uur mocht er niet gebakken worden. Indien men zich hieraan niet hield, kon men flinke boetes krijgen. Deze monumentale beschuitstoren was voor Wormer zeer specifiek en uniek op de wereld. Door het verliezen van zijn functie is de oorspronkelijke beschuitstoren eind 19e eeuw gesloopt.

Een ‘nieuw’ leven

Maar al te vaak zien we dat (cultuur) historische bouwwerken het veld moeten ruimen voor moderne nieuwbouwprojecten. Het einde van een tijdsbeeld en tijdsgeslacht. Vaak staan deze gebouwen symbool voor prachtige verhalen en zijn zij onderdeel van een collectief geheugen. Deze bouwwerken herbergen een stuk van het DNA en de identiteit van een plek of dorp. Door een mooie samenwerking en inzet van verschillende disciplines is het mogelijk gemaakt dit historische icoon juist terug te bouwen en daarmee de herinnering aan de bijzondere geschiedenis en het verhaal ook aan volgende generaties door te vertellen.

Stedenbouwkundige inpassing

De toren is van veraf te zien. Zowel aan het begin als het eind van de Dorpsstraat lijkt de toren op de straat te staan. Wanneer de toren op zijn ‘oorspronkelijke’ locatie gebouwd zou zijn had dit ook daadwerkelijk het geval geweest. Wanneer je de toren dichterbij benaderd zie je dat de toren op een prachtig kavel tussen de naastgelegen woonhuizen op een ontspannen manier ingebed is. Qua oriëntatie neemt zowel de toren als de achterbouw de oorspronkelijke verkavelingsrichting aan. Om de Beschuitstoren wederom een eigen voetprint in het dorp te geven wordt er rondom de toren een dorpsplein ontworpen. Het plein wordt ingericht met gebakken klinkers, fraai straatmeubilair, groen en bijpassende verlichting zodat men hier ook tijdens de avonduren zich in vroegere tijden kan wanen.

De achterbouw is als een introverte rustieke Zaans pakhuis vormgegeven. Het ‘pakhuis’ fungeert als een rustige achtergrond voor de hernieuwde Beschuitstoren. Het Pakhuis huisvest op de verdieping drie sociale huurwoningen en op de begane grond een mengeling van publieke/gemeentelijke functies en heeft in die zin ook een maatschappelijke rol.

Techniek en materiaal

Ondanks dat de oorspronkelijke bouwmethode van de toren behoorlijk gedateerd is, is er getracht de authentieke façade en opbouw zo veel als mogelijk op originele wijze te bouwen. Middels oude archieven en historisch fotomateriaal is er een reconstructie gemaakt van de bouwmethode en de gehanteerde bouwtechniek. Het ‘wilde’ metselverband, het torentje compleet met loodwerk, de hand bewerkte windvaan, een ambachtelijk handgeschilderde klok met vormgegeven wijzers zijn hier voorbeelden van. De ingelegde gevelstenen zijn middels gegoten mallen uit de originele sierstenen een nieuw leven ingeblazen. Het wapen van prins Maurits, de Hollandsche Tuinen en het wapen van Wormer zullen het authentieke uiterlijk van de toren onderstrepen. De klok is gegoten in een specialistische gieterij en zal symbolisch ieder uur éénmaal luiden.

Opdrachtgevers:	Gemeente Wormerland, Wormer Wonen, Stichting Beschuitstoren en Stichting Vergulde Beschuitsbus.
Architect:	FKG Architecten aan de zaan, website: www.fkgarchitecten.nl
Constructeur:	Constructiebureau Tentij, website: www.tentijbv.nl
Aannemers:	Bouwbedrijf van de Gragt, website: www.vdgragt.nl Somass Bouwbedrijf, website: www.somass.nl
Bruto Vloeroppervlak:	780 m²
Oplevering:	mei 2018

De herbouw van de beschuitstoren is mogelijk gemaakt door een gift van de Stichting Support Cultuur en Sport Wormerland

